

การตรวจสอบภายในของธุรกิจเงินทุนและหลักทรัพย์

นายอนุชิต ธีรมาธิ์กิตานนท์



วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบัญชีมหาบัณฑิต

ภาควิชาการบัญชี

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2530

ISBN 974-568 -125-3

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE INTERNAL AUDITING OF FINANCE & SECURITIES BUSINESS

Mr. Anuchit Thammarakkitanont

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Accountancy

Department of Accountancy

Graduate School

Chulalongkorn University

1987

ISBN 974-568-125-3

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การตรวจสอบภายในของธุรกิจ เงินทุนและหลักทรัพย์
ชื่อผู้ผลิต	นายอนุชิต รัชมารักอิตานนท์
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์ จงจิตต์ หลีกภัย นายฉัตรชัย ไกววัลกุล
ภาควิชา	การบัญชี
ปีการศึกษา	2529

บทคัดย่อ

ธุรกิจ เงินทุนและหลักทรัพย์ เป็นสถาบันการเงินที่มีความสำคัญมากประเภทหนึ่งในระบบเศรษฐกิจ ในอดีตมีธุรกิจเงินทุนและหลักทรัพย์ในประเทศจำนวนไม่น้อย ที่ประสบวิกฤตการณ์จนไม่อาจดำเนินงานต่อไปได้ ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเป็นผลเนื่องมาจากการขาดการบริหารงานที่ดี ซึ่งผลที่เกิดขึ้นนี้ไม่เพียงจะกระทบต่อธุรกิจเอง แต่ยังมีผลกระทบต่อประชาชนผู้ฝากเงิน สถาบันการเงินอื่น และระบบเศรษฐกิจของประเทศด้วย

ในปัจจุันธุรกิจเงินทุนและหลักทรัพย์จะต้องดำเนินงานภายใต้ข้อกำหนดของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ พ.ศ. 2522 และพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมฯ พ.ศ. 2526 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2528 ตลอดจนประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทย ธุรกิจเงินทุนและหลักทรัพย์จึงต้องทำการปรับปรุงการบริหารงานภายในให้มีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ และมีการควบคุมภายในที่รัดกุมสอดคล้องกับข้อกำหนดดังกล่าว เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์นี้ ฝ่ายบริหารควรนำการตรวจสอบภายในมาใช้ประโยชน์ในการควบคุมการดำเนินงาน ทั้งนี้เพราะผลที่ได้รับจะช่วยให้ฝ่ายบริหารได้ทราบถึงข้อบกพร่องในระบบงานและปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งจะทำให้สามารถดำเนินการปรับปรุงให้มีระบบการควบคุมภายในที่รัดกุมและสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ตรงตามข้อเท็จจริงและหันต่อเหตุการณ์ยิ่งขึ้น

แนวการตรวจสอบภายในของธุรกิจเงินทุนและหลักทรัพย์ ควร เน้นในส่วนของการดำเนินงานที่มีความสำคัญต่อธุรกิจในแต่ละเรื่องกล่าวคือ

- เงินกู้ยืมและดอกเบี้ยจ่าย ตรวจสอบการดำเนินงานเกี่ยวกับเงินกู้ยืมโดยการออกตัวสัญญา ใช้เงิน รวมถึงการตรวจสอบเกี่ยวกับเงินกู้ยืมอื่น คือ เงินเบิกเกินบัญชี เงินกู้โดยมีสัญญา

การขาดดุลตัวเงิน และการขายพันธบัตรภายใต้สัญญารับซื้อคืน ตลอดจนการตรวจสอบดอกเบี้ยและ ส่วนลดค่าที่เกี่ยวข้อง

- เงินให้กู้ยืมและดอกเบี้ยรับ ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการให้ เช่าซื้อ เงินให้กู้โดยมีสัญญา และการรับซื้อลดตัวเงิน ตลอดจนรายได้ออกเบี้ยและส่วนลดรับ
- การซื้อขายหลักทรัพย์ ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการซื้อขาย หลักทรัพย์ของลูกค้า และการให้กู้ยืมเพื่อซื้อหลักทรัพย์แก่ลูกค้า รวมถึงการตรวจสอบเงินลงทุนใน หลักทรัพย์ของกิจการ

นอกจากนี้ แนวการตรวจสอบภายในควรรวมถึงการตรวจสอบเกี่ยวกับเงินสด สินทรัพย์ถาวร เงินเดือนและค่าแรง รายได้และค่าใช้จ่าย สินทรัพย์อื่นและหนี้สินอื่น และส่วนของผู้ถือหุ้น ทั้งนี้เพื่อ ประเมินผลการดำเนินงานในแต่ละเรื่องดังกล่าวให้เป็นไปตามนโยบายและระเบียบปฏิบัติของกิจการ ตลอดจนการปฏิบัติตามข้อกำหนดของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยเคร่งครัดด้วย

การตรวจสอบภายในที่จะให้ผลสำเร็จตามความมุ่งหมายนั้น จะต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ที่สำคัญหลายประการด้วยกัน ประการแรกคือ การสนับสนุนจากฝ่ายบริหาร ซึ่งควรให้ความสำคัญแก่ หน่วยงานตรวจสอบภายในมากพอสมควร เพื่อให้หน่วยงานตรวจสอบภายในมีอำนาจหน้าที่และความ เป็นอิสระเพียงพอแก่การดำเนินการ เพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ฝ่ายบริหารได้กำหนดไว้อย่างมี ประสิทธิภาพ ประการที่สอง การกำหนดสถานภาพของหน่วยงานตรวจสอบภายในในองค์การ ควรให้อยู่ในระดับที่สามารถดำเนินงานได้อย่างมีอิสระเพียงพอ ทั้งนี้เพื่อให้หน่วยงานตรวจสอบภายในสามารถ เสนอข้อเท็จจริง และให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่ก่อประโยชน์ต่อการปรับปรุงระบบงานภายในองค์การ ได้เต็มที่ ประการสุดท้าย ควรกำหนดหน้าที่รับผิดชอบของผู้ตรวจสอบภายในแต่ละระดับให้ชัดเจน เพื่อให้ผู้ตรวจสอบภายในทุกคนมีความรู้ความเข้าใจในขอบเขตและอำนาจหน้าที่รับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย ได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะส่งผลให้มีการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้เสนอแนวการตรวจสอบภายในสำหรับธุรกิจเงินทุนและหลักทรัพย์ โดยทั่วไป ซึ่งผู้ศึกษาจะสามารถนำไปใช้ประกอบการพิจารณา กำหนดวิธีการตรวจสอบภายในสำหรับ แต่ละองค์การได้อย่างเหมาะสมต่อไป

Thesis Title The Internal Auditing of Finance & Securities
Business
Name Mr.Anuchit Thammarakkitanont
Thesis Advisor Miss Chongchitt Leekbhai
 Mr.Chatchai Kaivalkul
Department Accountancy
Academic Year 1986

ABSTRACT

Finance and securities business is one of the important business in our present economic system. In the past, many of finance and securities business encountered financial crisis that they could not continue their operations. One reason was due to the inefficient management which affected not only the business themselves but also depositors, other financial institutions, and the country's economic system.

At present, the operations of finance and securities business must be in compliance with the Act on the Undertaking of Finance Business, Securities Business and Credit Foncier Business, B.E. 2522, and the Emergency Decree Amending the Act on the Undertaking of Finance Business, Securities Business and credit Foncier Business, B.E. 2522, B.E. 2526 and (No.2) B.E. 2523, as well as the pronouncements issued by the Bank of Thailand. Consequently, finance and securities business must try to improve their internal management so that it has efficient and appropriate internal control system which conforms to the above mentioned provisions. To achieve this objective, top management should utilize the internal auditing to control its operations. This will help top

management realize the defects of the operational system and resulting problems. The internal control system can then be improved and problem solving will be taken place in time.

Internal audit program of finance and securities business should place emphasis on individual operations which are essential to the business as follow:

Borrowings and interest paid: review the operation concerning borrowings by means of the issuance of promissory notes as well as other types of borrowings such as overdrafts, loans, discounted notes, bonds sold under re-purchase agreement, and the related interest and discount paid.

Loans and interest received: review and evaluate the operations concerning hire-purchases, loans, discounted notes, and the related interest and discount received.

Purchases and Sales of Securities: review and evaluate the operations relating to the purchases and sales of customers' securities, loans to customers for purchases of securities and the business' investments in securities.

Besides, such audit program should also include the examination of cash, fixed assets, salaries and wages, revenue and expense, other assets and liabilities, and shareholders' equity in order to evaluate the individual operation to ensure that the business policy and procedures, and the provisions of relevant laws have been strictly adhered to.

To meet the aforementioned objectives of internal auditing, there must be many important contributing factors. First, the internal

audit unit should have sufficient support from top management so that it will have authority and independence to carry out its work efficiently so as to achieve such objectives. Second, the status of the internal auditing unit should be specified to operate with independence, thus enabling it to present the facts and make useful recommendations for improvement of the organization's internal operational system. Finally, the duties and responsibilities of internal auditors at each levels should be clearly specified so that they will have good knowledge about the scope of authorities and responsibilities which will help them perform their duties efficiently.

This thesis proposes the internal audit program for finance and securities business which can be tailored to meet the objectives of each organization.



กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดีของรองศาสตราจารย์ วิไล วีระปรีย หัวหน้าภาควิชาการบัญชี และอาจารย์ จงสิทธิ์ หลีกภัย อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านทั้งสองได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่าง ๆ เพื่อการเขียนมาด้วยดีตลอด ผู้เขียนขอขอบคุณ คุณฉัตรชัย โกวิทกุล คุณฉวีรวิดี จตุรภูษ และคุณอรพิน อาชีพสมุทร ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและข้อมูลต่าง ๆ ประกอบการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ท้ายนี้ ผู้เขียนใคร่ขอกราบขอบพระคุณ บิดา-มารดา ซึ่งได้ให้การสนับสนุนและให้กำลังใจแก่ผู้เขียนเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	4
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ณ
บทที่	
1 บทนำ	1
2 การตรวจสอบภายในของธุรกิจเงินทุนและหลักทรัพย์	6
3 การตรวจสอบ เงินกู้ยืมและดอกเบี้ยจ่าย	28
ประเภทของ เงินกู้ยืม	29
การปฏิบัติด้าน เงินกู้ยืม	30
วัตถุประสงค์ของการตรวจสอบ	35
การประเมินผลการควบคุมภายใน	36
วิธีการตรวจสอบ	38
4 การตรวจสอบ เงินให้กู้ยืมและดอกเบี้ยรับ	50
ประเภทของ เงินให้กู้ยืม	50
การพิจารณาและการวิเคราะห์การให้กู้ยืม	52
หลักประกันการให้กู้ยืม	63
การปฏิบัติด้าน เงินให้กู้ยืม	66
วัตถุประสงค์ของการตรวจสอบ	86
การประเมินผลการควบคุมภายใน	87
วิธีการตรวจสอบ	91
5 การตรวจสอบการซื้อขายหลักทรัพย์	126
ประเภทและชนิดของหลักทรัพย์	126
วิธีการซื้อขายหลักทรัพย์	128
การปฏิบัติด้านการซื้อขายหลักทรัพย์	130
วัตถุประสงค์ของการตรวจสอบ	135

บทที่	หน้า
การประเมินผลการควบคุมภายใน	136
วิธีการตรวจสอบ	139
6 การตรวจสอบเงินสดและสินทรัพย์ถาวร	152
การตรวจสอบเงินสด	152
การตรวจสอบสินทรัพย์ถาวร	157
7 การตรวจสอบเงินเดืออนและค่าแรง รายได้และค่าใช้จ่าย	167
การตรวจสอบเงินเดืออนและค่าแรง	167
การตรวจสอบรายได้และค่าใช้จ่าย	172
8 การตรวจสอบสินทรัพย์อื่น หนี้สินอื่น และส่วนของผู้ถือหุ้น	181
การตรวจสอบสินทรัพย์อื่นและหนี้สินอื่น	181
การตรวจสอบส่วนของผู้ถือหุ้น	190
9 สรุปรและข้อเสนอนแนะ	203
บรรณานุกรม	214
ภาคผนวก	216
ประวัติผู้เขียน	255